

УДК 334.722:338.24(477)

ОСОБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМНИЦТВА В ЕКОНОМІЦІ ЗНАНЬ**Поляков М.В., к.е.н.***E-mail: maxpolakov2014@gmail.com**Ноосфера Венчурс ЮЕсЕй, Інк.*

Обґрунтовано фундаментальне значення концепції економіки знань для формування нових моделей розвитку національного господарства. Враховуючи різноманітні підходи до інтерпретації сутності економіки знань, визначено характеристики, яких набуває підприємництво у цій парадигмі. Розкрито сутність та специфіку інноваційного підприємства як головного типу бізнесу в економіці знань. Наголошується на новому розумінні свободи підприємництва і особистості підприємця. Роз'яснено якісні зміни та особливості підприємництва в економіці знань, зокрема щодо набуття і використання знань. Визначено нові ознаки підприємництва (динамізм, зміна підприємницьких орієнтацій, способу дій підприємця), а також вплив інформаційно-комунікаційних технологій і нові види бізнесу. Розглянуто інтелектуалізацію підприємництва та її прояви, структурні і якісні перетворення підприємницького середовища.

Ключові слова: підприємництво, економіка знань, інновації, знання, інформаційно-комунікаційні технології

UDC 334.722:338.24(477)

FEATURES OF ENTREPRENEURSHIP IN THE KNOWLEDGE ECONOMY**Polyakov M.V., PhD in Economics***E-mail: maxpolakov2014@gmail.com**Noosphere Ventures USA, Inc.*

Fundamental importance of the concept of the knowledge economy for creating new models of the national economy development has been proved. Considering the different approaches to the interpretation of the essence of the knowledge economy, characteristics, which comprise business in this paradigm, have been identified. The essence and specifics of innovative enterprises as the main type of business in the knowledge economy have been disclosed. Attention is drawn to the new understanding of free enterprise and individual entrepreneurs. The qualitative changes and features of entrepreneurship in the knowledge economy have been explained, including the acquisition and use of knowledge. The new business signs have been defined (dynamic, changing business orientation, the way of entrepreneur's action) as well as the impact of information and communication technologies and new businesses. Intellectualization of business and its manifestations, structural and qualitative changes of business environment have been considered.

Keywords: entrepreneurship, knowledge economy, innovation, knowledge, information and communication technology

Актуальність проблеми. Після фінансових потрясінь, які відбувались у 2008-2009 рр. і охопили практично все світове господарство, з'явилися підстави говорити про настання глобальної економічної кризи. Вона не проявляється (принаймні поки) у різкому зниженні економічних параметрів, але має інші ознаки. Насамперед, це відчуття меж і диспропорцій зростання, виникнення дисфункцій міжнародних інститутів, використання нечесних ділових практик та «силового» впливу у міждержавному суперництві, а також загальне посилення конфліктності. Пізнокapіталістична модель, яка набула глобального розповсюдження, не спроможна забезпечити необхідні господарські параметри і якість розвитку. Це загострюється перенаселеністю Землі та дефіцитом природних ресурсів. Без сумніву криза стала системною, прогресує, набуває всеохоплюючого впливу і глибини, однак, при цьому, лишається не пойнятою. Констатація кризовості стосується не тільки економіки, а і суспільних укладів в цілому. Чітко проглядаються соціальні проблеми сучасної людської цивілізації.

На національному рівні глобальні проблеми доповнюються «місцевими» труднощами. Зовсім невелика кількість країн має збалансовану економіку з високим рівнем сприйняття інновацій, адаптаційними можливостями та необхідною динамікою змін. Більшість же демонструє певні системні проблеми, а, часто, й регресійні процеси. Тому перед країнами виникають не тільки проблеми сталого розвитку, а і питання історичної перспективи взагалі.

Можна очікувати, що результатом подолання глобально-системної кризи буде поява нової господарської парадигми, у якій зміняться усі основи і якісні властивості економічних систем, буде побудовано інші моделі відтворення та розвитку. Вже сьогодні світ стрімко перетворюється і потребує нових концепцій. Без сумніву, належне місце серед них посяде концепція економіки знань, яка забезпечить переосмислення господарської організації. Пріоритетна увага у цій концепції повинна приділятися підприємництву, яке є головною рушійною силою економіки. В економіці знань зміниться сам підприємець і сутнісні риси підприємництва, почнуть домінувати нові види підприємницької діяльності. Тому для обґрунтування заходів щодо розвитку підприємництва виникає необхідність дослідження його особливостей в умовах економіки знань. Це дозволить реалізувати прагнення щодо побудови такої моделі.

Аналіз останніх наукових досліджень. Інтерес до концепції економіки знань в останні роки постійно зростає, що зумовлено усвідомленням її важливості не тільки як теоретичного інструменту, а, насамперед, як практичного керівництва у здійсненні господарських трансформацій. При цьому дослідженню підприємництва в економіці знань приділяється недостатньо уваги, хоча до відповідної проблематики звертаються і у сучасній теорії підприємництва, і у теорії інновацій. Виокремимо деякі праці, які сприяли підготовці цієї статті. Насамперед це робота А. Поболь, яка досліджує теоретичні коріння концепції наукомісткого підприємництва (технологічної фірми), узагальнюючи напрацювання класичної і неокласичної теорії, еволюційної теорії, австрійської школи, інституціоналізму і нової інституціональної теорії. Автор розглядає авторські концепції щодо окремих аспектів функціонування наукомістких фірм (структури управління, інноваційні системи тощо), відзначаючи їх досягнення і, водночас, обмеженість [1]. Сучасна економічна теорія визначає інновації як пріоритетний шлях максимізації прибутків (В. Вишневський і В. Дементьєв [2]). Одним з фундаторів сучасної теорії інноваційного підприємства є У. Лацонік. У роботі [3] він робить інновацію основою фірми, що впливає на вибір стратегії, фінансування та організацію. Також У. Лацонік наголошує на трансформації теорії трансакційних витрат, необхідності розгляду динамічного потенціалу інноваційного підприємства, галузевих та інституційних умов [3]. У роботі [4] У. Лацонік досліджує інноваційне підприємство та його соціальні умови у національних різновидах капіталізму, що дозволяє визначити вплив ринкових сил і різні моделі підприємств нової економіки. Автор наголошує на визначальному значенні інноваційного підприємництва у економічному розвитку [4]. Інноваційне підприємство широко досліджується і вітчизняними дослідниками. Наприклад, Л. Драгун досліджує відмінності класичної та інноваційної моделі підприємництва, а також визначає особливості діяльності підприємств, які займаються інноваціями [5]. Сучасна теорія інноваційного підприємства не є довершеною. Зокрема вона не дає достатніх пояснень процесів генерування, накопичення, обміну і розвитку знань у діяльності інноваційної фірми.

Також основу для дослідження проблематики, що розглядається, створюють праці, присвячені інтелектуалізації підприємництва. М. Ахтямов, Н. Кузнецова і Л. Саакова розглядають інтелектуалізацію

підприємництва як об'єктивну закономірність розвитку економіки знань. Автори наголошують на трансформації сутності підприємництва, переважанні інтелектуальних продуктів і праці [6]. У роботі [7] М. Ахтямов та Н. Кузнецова звертають увагу на виникненні нових тенденцій розвитку підприємництва в економіці знань (зміни у структурі капіталу, поява нових сфер діяльності, переорієнтація на нові продукти тощо). Виходячи з цього, М. Ахтямов у співавторстві з Н. Моляром та А. Бобровою висувають ідею інтелектуального забезпечення інноваційного розвитку підприємництва, зокрема необхідності створення знанневого середовища та інфраструктури [8]. Г. Задорожний і О. Хомин розглядають інтелектуальне підприємництво як форму становлення економіки знань, її основу [9]. У той же час, автори недостатньо висвітлюють особливості розвитку такого підприємництва, його онтологічний зв'язок з економікою знань, а також появу нових видів підприємництва. Цікавою є робота Л. Саакової, яка досліджує функціонування великих корпорацій в умовах економіки знань. Автор звертає увагу на проблему сталості діяльності корпорацій і шляхи досягнення ефективності в умовах економіки знань, зміну орієнтирів та принципів діяльності, підходів в управлінні, інституційному забезпеченні і корпоративній культурі [10]. Л. Сафіулін та Д. Улесов розглядають підприємницьку діяльність в економіці знань на прикладі ринку послуг, охоплюючи багато практичних питань щодо особливостей розвитку підприємництва і змін у ньому [11].

Проведений аналіз показав необхідність подальших досліджень щодо для встановлення особливостей підприємництва в економіці знань. Зокрема, це стосується визначення трансформації рис підприємництва та нових видів діяльності, що з'являються, а також нових імперативів розвитку.

Мета роботи: визначити якісні зміни та особливості підприємництва в економіці знань.

Викладення основного матеріалу дослідження. Увага до економіки знань зросла у результаті розвитку сучасних уявлень про інновації, їх природу та роль. Інноваційність стала розглядатись як необхідність, що зумовило постійний аналіз умов і факторів, які призводять до інновацій. Враховуючи шляхи їх появи (у відповідь на усвідомлення потреб та появу наукових відкриттів), увага сконцентрувалась на продукуванні, отриманні та використанні нових

знань. Виникла концепція економіки знань, яка пояснює перетворення знань на найважливіший і самостійний ресурс господарства, основу для інновацій. Це вимагає виокремлення процесів появи, розповсюдження і використання знань, розробки засад управління знаннями, а також урахування вартісних й інвестиційних аспектів. Визначення сутності знань та їх класифікація є питанням дискусійним і вимагає спеціальних досліджень. У цій роботі враховано основні підходи до поділу знань, зокрема на: явні та неявні; пропозиційні та інструктивні; кодифіковані та персоніфіковані; універсальні та специфічні.

Можна виділити три базових підходи до інтерпретації сутності економіки знань: 1) історичний – розглядає економіку знань як найвищу стадію розвитку економіки і суспільства в цілому; 2) структурний – розглядає певний тип виробничої системи, у структурі якої переважають наукомісткі галузі; 3) інституційний – розглядає новий господарський уклад зі специфічними інститутами, які повинні забезпечувати операції зі знаннями, нові процеси і форми економічної організації. Всі ці підходи торкаються підприємництва, зокрема: історичний – його еволюції, виникнення нових видів, а також нового підприємця; структурний – переваження наукомістких видів діяльності; інституційний – зміна інституційного забезпечення підприємництва і його трансформація як соціально-економічного інституту.

Теоретичну базу дослідження підприємництва в економіці знань природньо формує теорія інновацій. Безперечно, у ній є визначними погляди Й. Шумпетера щодо ролі підприємця-новатора. У межах австрійської школи Ф. фон Хайек основою підприємництва бачив, насамперед, оригінальність і новаторство. Роль підприємця, на думку Ф. фон Хайека, полягає у пошуку, накопиченні, обробці й об'єднанні розсіяних знань, розробці на їх основі інновацій в умовах конкуренції (процедури відкриття). Не можна не згадати П. Друкера, який є одним з основоположників концепції економіки знань, розглядаючи її як певний новий тип економіки. П. Друкер визначив феномен «підприємницької економіки». Головним «інструментом» підприємця дослідник вважав інновації, розробка яких вимагає нових знань [1; 2; 5].

В економіці знань підприємництво залишається «двигуном» господарства. Узагальнюючи загальноновизнані риси підприємництва, потрібно зазначити, що в економіці знань його головною характеристикою є креативність (творення), що поряд з інноваційністю

(орієнтацією на інновації та сприйняття нового), створює необхідність продукування і використання нових знань. З огляду на це, в економіці знань переважає продуктивне підприємництво (У. Баумоль). З цим корелює домінування інноваційного типу максимізації прибутку, який протиставляється рентному шляху (В. Дементьєв) і розглядається як бажаний з точки зору прогресу (У. Баумоль).

У неокласичній теорії фірми у межах однієї галузі мають однакову структуру і не впливають на зовнішнє середовище і умови діяльності. У. Лацонік з цього приводу зазначає, що фірма, яка оптимізує, не може бути інноваційною, тому що остання трансформує деякі з галузевих умов (технологічні, ринкові і конкурентні), вони не приймаються як задані [3]. Тобто інноваційна фірма є іншою з точки зору оптимізації, що передбачає вибір стратегії, джерел і механізму фінансування, організації і менеджменту. На думку У. Лацоніка, підприємець відіграє роль у створенні нерівноваги і потребує особливих знань, щоб діяти у певній галузі, а також впливає на умови (вартість факторів) [3]. Л. Драгун зазначає, що інноваційна модель підприємництва, на відміну від класичної, орієнтованої на максимізацію віддачі від наявних ресурсів, орієнтується на втілення інновацій, що потребує інших (знань) і додаткових (капіталу) ресурсів, розширює можливості діяльності і сприяє підвищенню її ефективності. Для інноваційної моделі є характерними інші ключові чинники успіху і схема дій підприємця, діяльність пов'язана з безперервним пошуком нових ідей і знань, що формує певний шлях розвитку [5].

У. Лацонік зазначає, що інноваційний процес є колективним, оскільки трансформація технологічних і ринкових умов вимагає інтеграції великої кількості людей зі спеціалізованими знаннями і навичками. Ці люди втягуються в кооперативну взаємодію для розробки та використання виробничих ресурсів [3]. Аналізуючи різні національні моделі, У. Лацонік зазначає, що інноваційне підприємництво є фундаментальним «капіталістичним інститутом», що відіграє вирішальну роль у розвитку економіки [4]. Потрібно зазначити, що концепція інноваційної фірми у багатьох випадках змінюється концепцією фірми, орієнтованою на знання (knowledge-driven). Вона дозволить більш «чисто» розглядати знання як найважливіший елемент підприємництва, а також процеси продукування, розповсюдження і використання знань. Перетворення знань на головний орієнтир перетворює і оновлює підприємництво.

Базовою умовою розвитку підприємництва є свобода підприємницької діяльності, яка є однією з головних економічних свобод людини. В умовах економіки знань свобода повинна розповсюджуватись і на сферу знань, інтелектуальної діяльності, володіння, отримання і розповсюдження інформації. Це не виключає захисту прав на інтелектуальну власність, регламентації доступу до інформації, однак, передбачає забезпечення рівного і максимально широкого і вільного доступу до знань.

В умовах економіки знань іншою стає особистість підприємця. Починає і здійснює будь-яку діяльність людина. Вона володіє, накопичує, використовує знання, що передбачає певну готовність, мотивацію і спроможність. Нові знання є запорукою розвитку підприємця (людини). У сферах діяльності, пов'язаних з інноваціями, сам підприємець стає більш креативним, орієнтованим на нове, на навчання, набуття нових компетенцій. Підприємець в економіці знань має іншу мотивацію, в якій посилюються складові, пов'язані з реалізацією творчого потенціалу, ідей, цінностей. Саме на рівні особистості відбувається інтеграція знань. Це стосується не тільки розсіяного знання. Неможливо визначити якими базовими знаннями повинен володіти і керуватись підприємець в певних умовах. Однак зрозуміло, що для інновацій є необхідною вертикальна інтеграція знань та покращення доступу до специфічних знань.

Економіка знань не змінює ідеї бізнесу, однак вона змінює традиційні принципи, підходи і моделі розвитку підприємництва, його умови, а також сфери і змістовну сторону бізнесової діяльності [6; 7; 8; 9]. Знання дозволяють створювати інновації та розширюють технологічні можливості фірми. Вона веде постійний пошук чи продукує специфічні знання. Це дозволяє збільшити додану вартість, величина якої, за рахунок оцінки вартості знань, може багаторазово перекивати вартість матеріалів і праці, а також отримувати інноваційну ренту та надмірно високий прибуток в умовах тимчасової монополії. Окрім цього, знання стало не тільки джерелом технологій, а і самостійним високоприбутковим товаром. Тому окремі фірми орієнтуються на продукування знань з метою їх комерціалізації у нематеріалізованому вигляді, а також надання різноманітних послуг, пов'язаних зі знаннями. У підприємництва виникає широкий спектр функцій, пов'язаних зі знаннями, що вимагає відповідних інститутів і

підтримки. Само підприємництво стає джерелом знань і передумовою їх появи. Так, Л. Сафіулін і Д. Улесов зазначають, що розвиток підприємництва є прямо пропорційним зростанню обсягу наявних знань у підприємця, рівню якості і достовірності інформації, що також визначає результативність господарської діяльності. Розвиток підприємництва вимагає розширення можливостей регулювання підприємницької активності та державної підтримки підприємництва, особливо на ринку послуг [11].

В умовах економіки знань виникли нові ознаки підприємництва. По-перше, воно почало характеризуватись високим динамізмом. Загострення конкуренції змусило підприємців більш швидко реагувати на зміни, що пов'язано з переорієнтацією діяльності та набуттям нових компетенцій. Це зумовлює схильність до постійного навчання та сприйняття знань та інновацій, а також розширює коло проблем планування, організації і контролю, гнучкості управління. По-друге, відбувається зміна підприємницьких орієнтацій, домінантою яких стає інноваційність і отримання інноваційної (інтелектуальної) ренти. Це доповнюється постійним пошуком нових можливостей, готовністю до ризику, нових інвестицій, інтенсифікації діяльності, проактивністю. Відповідно проводиться постійний пошук, продукування (придбання) нових знань для створення інновацій. Зміна підприємницьких орієнтацій впливає на поведінку фірми у зовнішньому середовищі, її конкурентні і партнерські взаємодії. Щодо останнього, потрібно зазначити, що виникає специфічне поєднання конкуренції та кооперації. Постійними партнерами фірми стають інші наукомісткі підприємства та організації, що створюють знання, насамперед, університети і науково-дослідні інститути. У внутрішньому вимірі нові орієнтації змушують удосконалювати форми економічної організації, створити нові бізнес-процеси, пов'язані з інтенсивним використанням знань. По-третє, у контексті зміни підприємницьких орієнтацій виникає новий спосіб дій підприємця. Він постійно займається питаннями отримання нових знань, переважно за рахунок проведення НДДКР чи зовнішніх придбань. Це вимагає забезпечення відповідних бізнес-процесів, розвитку інтелектуального та інноваційного потенціалу, якісних змін людського та організаційного капіталу. З огляду на це, необхідною стає формування системи управління знаннями, що включає нові технології і

компетенції, а також передбачає створення спеціальної інфраструктури (банків, баз даних і баз знань). Все це має суттєві секторальні (малий, середній і великий бізнес), галузеві та регіональні особливості.

Однією з центральних для підприємця стає проблема технологічних можливостей. У цьому контексті потрібно зазначити, що становлення сучасної економіки знань було би неможливим без комп'ютерної техніки та інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). Вони створили широкі можливості у роботі зі знаннями (переважно щодо пошуку, обробки і передачі даних), однак потенціал ІКТ використовується не у повному обсязі. Невирішеною залишається проблема інтеграції ІКТ і системи управління бізнес-процесами (поки вона вирішена тільки у частині забезпечення документообігу). У сучасній економіці могутнім каталізатором знань виступає Інтернет, який створив основу для мережових взаємодій і організації знань. ІКТ революціонізували багато сторін підприємництва, створивши нові можливості для пошуку, зберігання, передачі й перетворення інформації. Через якісні зміни сучасну економіку характеризують як «нову» електронну, цифрову, Інтернет-економіку. На основі використання ІКТ і веб-складової істотно трансформувались традиційні ринки. Також з'явилися нові види підприємницької діяльності, пов'язані з наданням нових послуг щодо забезпечення використання ІКТ, операцій з інформацією, розробкою інформаційних продуктів (інновацій) тощо. Для цих видів підприємництва притаманні зовсім інші моделі функціонування і розвитку. І цей інформаційний сектор динамічно розвивається, підтягуючи суміжні галузі виробництва. Розуміючи зміни у характері підприємництва та необхідність урахування нових якісних властивостей, дослідники головну увагу сьогодні приділяють: інтелектуальному, віртуальному (Інтернет-підприємництво), технологічному підприємництву.

Мегатрендом розвитку підприємництва в економіці знань є його інтелектуалізація, що означає визначальне значення знання як його компоненти. Це має об'єктивну природу (М. Ахтямов, Н. Кузнецова і Л. Саакова [6]) і розглядається у трьох аспектах (М. Ахтямов і Н. Кузнецова [7]): 1) зміна ключових ресурсів на користь нематеріальних; 2) перетворення продукту (від матеріального до інтелектуального) і характеру праці; 3) зміна типу підприємництва і підприємця (від трудового до інтелектуального). Звідси зміни у

структурі активів фірми (зростає знання нематеріальних і «невидимих» активів – інформації, знань, маркетингових ноу-хау, культури) і капіталу (потрібно розрізняти інформаційний капітал). Головне суперництво зміщується у сферу знань, що на перший план виводить інтелектуальний та інноваційний потенціал фірми. Виокремлюється особливе інтелектуальне підприємництво, до якого відноситься [6; 9]: підприємство у сфері НДДКР, інжинірингу, розробки програмного забезпечення, надання інформаційних послуг (зокрема у вигляді спеціальних знань і розробок), освіти і підготовки кадрів, консалтинг. Через це інтелектуальне підприємництво характеризується високим ступенем диференціації фірм і неоднорідністю продуктів, а також можливістю дистанційної взаємодії із замовниками. Потрібно зазначити, що показником інтелектуалізації стає не стільки рівень наявних знань, скільки сприйняття, засвоєння і створення нового знання. З огляду на це зростає значення інформаційної культури, навчання і розвитку інтелекту, самоорганізації, зовнішніх взаємодій у сфері знань і головне – розробки і впровадження нових інтелектуальних технологій, наприклад, Інтернет-додатків.

Інтелектуальне підприємництво характеризується і новими ризиками, рівень яких безпосередньо залежить від наявності знань. Л. Саакова у цьому контексті наголошує на появі нових імперативів сталого розвитку підприємницької діяльності, серед яких генерування, передача та обмін знаннями, а також на значущості людського капіталу і організаційних здібностей компанії, корпоративної культури і цінностей. Забезпечення системної сталості вимагає запровадження інститутів знань, апарату управління, спеціальних рутин тощо. Л. Саакова розглядає корпорацію як інститут генерування і відтворення знань [10]. Причому відповідні функції в економіці знань стають ключовими, трансформуючи способи формування конкурентних переваг і розвиток компетенцій.

Підприємницький сектор у економіці знань природньо зазнає значних структурних перетворень. Окрім появи нових видів економічної діяльності та галузей, зміни проявляються у випереджальному розвитку малого і середнього бізнесу, а також університетського підприємництва. До того ж трансформується будова ринкової системи, виникає багато нових типів ринків (наприклад, подвійні – ринок комп'ютерів і ринок програмного забезпечення) і нечіткі ринкові структури.

З огляду на сутнісні зміни, для розвитку підприємництва в економіці знань є необхідним інше підприємницьке середовище, сприятливе для навчання, інновацій (тим більше вони вийшли за рамки індивідуальної і корпоративної «творчості»), обміну і просування знань тощо. Саме середовище повинно набути певного інтелектуального сенсу, стимулюючи колективну креативність. Передумовою консолідації підприємницького середовища є формування єдиного інформаційного простору, що потребує відповідних мереж, інститутів та інфраструктури. М. Ахтямов, Н. Моляр та А. Боброва пропонують розглядати знаннєву інфраструктуру (науково-інформаційні центри і бібліотеки, центри сертифікації і стандартизації, трансферу технологій, ВНЗ, навчальні центри, лабораторії тощо), яка, разом з інтелектуальними ресурсами і базами даних (знань та інформації), функціонує у знаннєвому середовищі (інноваційна культура, захист прав на інтелектуальну власність, економічні стимули для створення інновацій та ін.) [8].

Розвиток підприємництва в економіці знань супроводжується істотними суперечностями і труднощами. Зокрема поява ІКТ додала багато проблем невизначеності, хаотичності і часто навіть деінтелектуалізації. Ці проблеми стають невід'ємною характеристикою сучасної інформаційної парадигми, тому їх вирішення дозволить побудувати справжню економіку знань.

Враховуючи особливості підприємництва в економіці знань ще більш необхідним для забезпечення його гармонійного розвитку стає державне втручання, яке водночас має здійснюватись на нових імперативах. Підприємці не завжди мотивовані прискорювати науковий прогрес, їх інтереси можуть гостро суперечити потребам суспільства. З іншого боку, фірми потребують додаткової підтримки за всіма факторами інтелектуального поступу. Держава повинна пріоритетно розвивати сектор знань і наукомістке підприємництво, що вимагає нових регуляторних режимів, систем підтримки бізнесу (галузевих, секторальних, регіональних, технологічних), механізмів стимулювання нових видів підприємництва.

Висновки. Отже, в економіці знань підприємництво набуває нових рис і особливостей. Враховуючи це, а також загострення системних кризових явищ у сучасній економіці, розвиток підприємництва вимагає вироблення нових підходів. З переходом до економіки знань кожна країна стоїть перед проблемою створення власної моделі розвитку наукомісткого підприємництва. Безсумнівно, основою для цього повинно стати вчення про ноосферу, яке дає нові принципи організації державного управління і ринку. У перспективних дослідженнях планується дослідити можливості та проблеми використання ІКТ у підприємницькій діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Поболь А.И. Теоретические корни концепции наукоемкого предпринимательства / А.И. Поболь // Труды минского института управления и предпринимательства. – 2007. – №3(11). – С. 106-112.
2. Вишневский В. Инновации, институты и эволюция / В. Вишневский, В. Дементьев // Вопросы экономики. – 2010. – № 9. – С. 41-62.
3. Лацоник У. Теория инновационного предприятия / У. Лацоник // Экономический вестник Ростовского государственного университета. – 2006. – Т. 4, №3. – С. 7-32.
4. Лацоник У. Разновидности капитализма, рыночных сил и инновационного предпринимательства / У.Лацоник // Экономический вестник Ростовского государственного университета. – 2008. – Т. 6., №3. – С. 11-49.
5. Драгун Л.М. Інноваційна модель підприємництва як засіб підвищення ефективності використання фінансових ресурсів / Л.М. Драгун // Наукові праці Донецького національного технічного університету. Сер.: економічна. – Вип. 76. – Донецьк: ДонНТУ, 2004. – С. 74-80.
6. Ахтямов М.К. Интеллектуализация предпринимательства как объективная закономерность развития экономики знаний / [Электронный ресурс] / М.К. Ахтямов, Н.А. Кузнецова, Л.В. Саакова // Режим доступа: <http://www.creativeconomy.ru/articles/11774/>
7. Ахтямов М.К. Новые тенденции развития предпринимательства в экономике знаний [Электронный ресурс] / М.К. Ахтямов, Н.А. Кузнецова // Режим доступа: <http://dspace.susu.ac.ru/bitstream/handle/0001.74/1516/6.pdf?sequence=1>
8. Ахтямов М.К. Интеллектуальное обеспечение инновационного развития предпринимательства [Электронный ресурс] / М.К. Ахтямов, Н.С. Моляр, А.В. Боброва // Режим доступа: <http://cyberleninka.ru/article/n/intellektualnoe-obespechenie-innovatsionnogo-razvitiya-predprinimatelstva>
9. Задорожний Г.В. Інтелектуальне підприємництво у економіці знань / Г.В. Задорожний, О.В. Хомин. – Харків: вид-во ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2008. – 169 с.
10. Саакова Л.В. Эффективность устойчивого развития предпринимательской деятельности корпораций в условиях экономики знаний (теория и методология) / Л.В. Саакова; автореф. дис. докт. экон. наук: 08.00.05 / Санкт-Петербург. госуниверситет экон-ки и фина-в. – Санкт-Петербург, 2012. – 35 с.
11. Сафиуллин Л.Н. Предпринимательская деятельность на рынке услуг: сущность и особенности развития в экономике знаний: монография / Л.Н. Сафиуллин, Д.В. Улесов. – Казань: Изд-во Центр инновационных технологий, 2010. – 201 с.